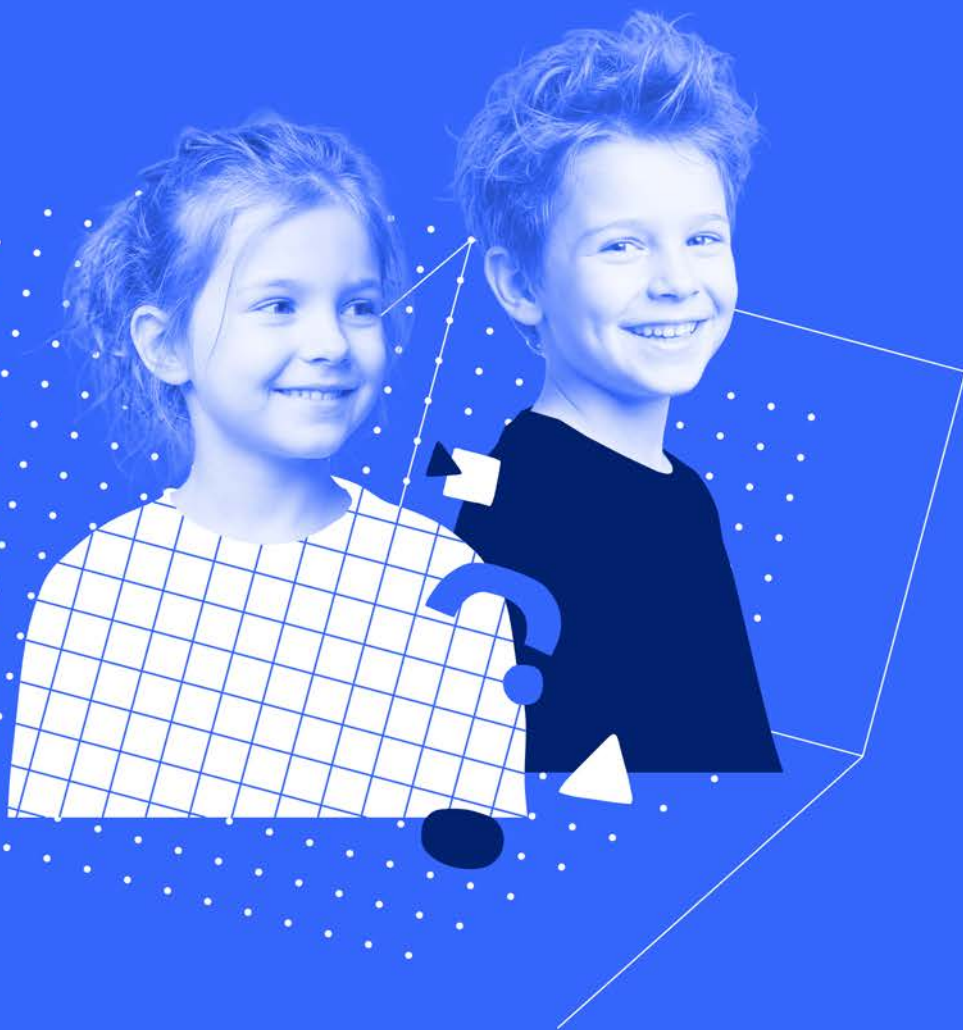

Adaptační období v 1. ročníku základní školy s příklady inspirativní praxe

Jana Bezoušková
Jovanka Rybová

Předškolní a prvostupňové vzdělávání
Národní pedagogický institut ČR

Adaptační období v 1. ročníku základní školy

s příklady inspirativní praxe

Jana Bezoušková
Jovanka Rybová

Předškolní a prvostupňové vzdělávání
Národní pedagogický institut ČR

Adaptační období v 1. ročníku základní školy s příklady inspirativní praxe
Autorky: Jana Bezoušková, Jovanka Rybová
Oddělení předškolního a prvostupňového vzdělávání
Národní pedagogický institut České republiky, 2026
ISBN 978-80-7578-180-2

Obsah

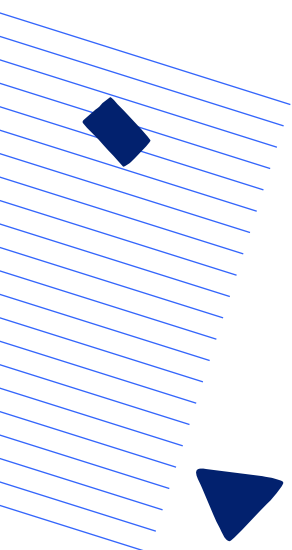
Úvod	6
Adaptační období v ZŠ Eden, Praha	7
Adaptační období v ZŠ a MŠ Kyjov-Bohuslavice	9
Adaptační období v ZŠ a MŠ Děčín IV – Máchovka	13
Adaptační období v ZŠ Mendelova, Praha	17
Adaptační období v ZŠ a MŠ Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5	19
Adaptační období v ZŠ a MŠ Slopné a v ZŠ a MŠ Sehradice	22
Adaptační období v ZŠ Vrané nad Vltavou	27
Adaptační období v ZŠ J. V. Sládka, Zbiroh	30
Poděkování	34

Úvod

Téměř každé dítě přichází do školy s nadšením a velkým očekáváním. Těší se na nové spolužáky, na to, až sám přečte svoji první knížku nebo napíše svůj první dopis. Začátek školního roku v prvním ročníku je obdobím, kdy se musí seznámit s novým prostředím, poznat nové učitele a postupně přijmout novou roli, roli žáka. Přestože velká většina dětí navštěvovala mateřskou školu, přicházejí do základní školy s různou úrovní osvojených znalostí, dovedností, vycházejí z různých prostředí a mají tedy různou „startovní čáru“. Adaptační období je proces přizpůsobování se novému školnímu prostředí, který je u jednotlivých žáků různý a trvá odlišně dlouhou dobu. Jeho cílem je nejen ulehčit přechod z mateřské do základní školy a pomoci žákovi se zorientovat v nových organizačních formách, ale i vytvořit pozitivní klima ve třídě. Zahrnuje tak rozvoj sociálních dovedností, komunikace a samostatnosti.

Pro vedení a učitele základních škol, kteří v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (2025) nastavují nebo upravují adaptační období v 1. ročníku základní školy, jsme vydali metodickou příručku Adaptační období v 1. ročníku základní školy jako příležitost k usnadnění plynulého přechodu z předškolního do základního vzdělávání. Popisuje dítě na počátku školní docházky z pohledu vývojové psychologie, význam adaptačního období pro žáka, učitele a zákonné zástupce i jeho jednotlivé fáze včetně varovných signálů, když se proces adaptace nedaří zvládnout.

K adaptačnímu období je možné přistoupit různě, vždy bude odrážet podmínky konkrétní školy a jejích žáků. V této navazující příručce vám představíme několik příkladů ze základních škol, které byly ochotny se podělit o své zkušenosti. Oslovily jsme vedení a učitele škol, které spojuje snaha zajistit přirozený a plynulý přechod z mateřské do základní školy a kteří navazují v 1. ročníku ZŠ na předškolní vzdělávání, využívají vše, co si děti z mateřské školy do základní školy přinášejí, s čím přicházejí. Spojuje je snaha o vytvoření takového prostředí, ve kterém se budou všichni cítit bezpečně, budou mít prostor pro komunikaci a spolupráci a využijí svoje individuální možnosti. Zástupci každé z osmi vybraných škol připravili stručný popis toho, co pro ně adaptační období znamená, jak na jejich škole probíhá, co považují za důležité a co se jim osvědčilo. Některé školy mají zpracovány písemné plány, jiné vytvořily materiál formou vnitřní směrnice. Texty jsou doplněny záznamy rozhovorů s vedením škol nebo s učiteli prvních ročníků.

Adaptační období v ZŠ Eden, Praha

Začátek školní docházky je pro dítě velkou životní změnou. Přechází z prostředí mateřské školy, kde hlavní činností byla hra, do strukturovaného režimu základní školy. Tento krok s sebou přináší nové požadavky, děti se musí naučit fungovat v kolektivu, přijímat pravidla školy, zvládnout nároky na pozornost, organizaci času a také se vyrovnat s emocemi, které tento přechod provázejí. Adaptační období není jasně ohraničená událost, ale proces, který může trvat dny, ale také týdny a v některých případech i měsíce. Cílem adaptačního období je vytvořit bezpečné prostředí. Úspěšně zvládnutá adaptace má pozitivní vliv na psychickou pohodu dítěte a tím i na jeho školní výkon a na celkové klima ve třídě.

Příprava na nástup do školy

V naší škole věnujeme přípravě na nástup do školy velkou pozornost. Už během předškolního období nabízíme program „Předškoláček Edeňáček“, v jehož rámci se děti se svými rodiči seznamují s prostředím školy, s učiteli i s budoucími spolužáky. Tento program pomáhá dětem překonat počáteční nejistotu a rodičům poskytuje prostor pro otázky a sdílení obav i očekávání. Naši učitelé navštěvují mateřské školy, kde pořádáme besedy s rodiči, a mateřským školám naopak umožňujeme návštěvy u nás v základní škole. Samotný zápis do prvního ročníku pojmáme jako slavnostní událost a vedeme jej hravou formou. Chceme, aby děti vnímaly tento krok jako příjemné setkání, nikoliv jako stresující zkoušku.

První dny ve škole

První dny školní docházky se snažíme dětem co nejvíce zpříjemnit a přizpůsobit jejich potřebám. Proto začínáme postupně. První den věnujeme slavnostnímu uvítání a proběhne pouze jedna vyučovací hodina. Žáci prvních ročníků mají sraz později než ostatní žáci naší školy, do školy vcházejí samostatným vstupem a společně s rodiči. Druhý den mají děti dvě hodiny, třetí den tři a od čtvrtého dne už čtyři hodiny denně. Tento postupný nástup jim pomáhá zvykat si na nový režim. V prvních dnech pracujeme spíše ve výukových blocích, zařazujeme ranní kruhy. Od začátku se věnujeme převážně sociálním dovednostem, orientaci ve škole, pravidlům a novým sociálním rolím.

Velký důraz klademe na budování třídní komunity. Využíváme různé hry, společné projekty, které pomáhají dětem cítit se součástí skupiny, a rituály, které jim pomáhají cítit se jistější. Z vlastní zkušenosti víme, že právě bezpečné vztahy ve třídě jsou klíčem k úspěšnému začátku školní docházky. Pokud se dítě cítí přijímané a jisté, dokáže lépe zvládat i požadavky na učení a dodržování školních pravidel. Velkou podporou jsou i naši devátáci, kteří se stávají patrony prvňáčků. Pomáhají

jím s orientací ve škole, doprovázejí je na výlety a jsou jim průvodci během prvních dnů. Pro malé děti je velmi cenné mít po boku staršího kamaráda, ke kterému se mohou obrátit, když si nevědí rady. Není výjimkou, že tito patroni navštěvují žáky z prvních ročníků v průběhu celého roku.

Spolupráce školy a rodičů

Komunikace s rodiči je pro nás velmi důležitá. Už před zápisem poskytujeme prostřednictvím webové stránky školy v sekci „Budoucí prvňáčci“ řadu informací. Na konci předškolního roku pořádáme společnou schůzku pro rodiče budoucích prvňáčků. Pro žáky cizince nabízíme podporu dvojazyčného asistenta, který pomáhá s komunikací a adaptací. Každá třída má v rámci školního webu svou stránku, kde budoucí třídní učitelé zveřejní potřebné informace těsně před začátkem školního roku.

Na začátku školního roku probíhají třídní schůzky a individuální konzultace. Využíváme e-mail, školní web a stránky tříd a důležitým dokumentem je pro nás papírový „Můj záznamník“ pro záznamy o dění ve škole. Nejvíce si ale ceníme osobního setkávání, protože právě to buduje důvěru a partnerství mezi školou a rodinou. Součástí spolupráce jsou i tripartitní schůzky, kterých se účastní učitel, rodič i žák. Tento formát podporuje aktivní zapojení dítěte.

Role asistenta pedagoga

V současné době působí v jednom z našich tří prvních ročníků asistent pedagoga, který podporuje nejenom žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale pomáhá učiteli při práci se všemi žáky a zajišťuje individualizaci výuky. Podporuje žáky, kteří potřebují více času nebo dopomoc při plnění úkolů, a pracuje se všemi žáky ve chvílích, kdy se učitel věnuje jednotlivci nebo menší skupině. Spolupráce mezi učitelem a asistentem je postavená na vzájemné komunikaci a společném plánování. Tímto způsobem je zajištěno, že se všem žákům dostane podpory podle jejich aktuálních potřeb a výuka probíhá plynule.

Adaptace jako dlouhodobý proces

Adaptační období chápeme jako dlouhodobý proces, který nekončí prvním měsícem školy. Každé dítě má své tempo a jiný způsob, jak zvládá přechod z mateřské školy. Některé se adaptují velmi rychle, jiné potřebuje více času a podpory. Průběžně sledujeme, jak se děti ve třídě cítí, jak zvládají školní požadavky i sociální vztahy, a podle toho přizpůsobujeme naši práci. Naším cílem je vytvořit prostředí, ve kterém se všechny děti cítí bezpečně a kde mají prostor růst a rozvíjet své schopnosti.

Závěr

V ZŠ Eden se snažíme, aby byl začátek školní docházky pro děti i jejich rodiče pozitivní zkušeností. Věříme, že pečlivě připravené adaptační období je základem úspěšného startu školní kariéry a dobrých vztahů mezi školou, rodinou a dítětem. Program „Předškoláček Edeňáček“, zapojení patronů, systematická práce s emocemi i otevřená komunikace s rodiči jsou pro nás klíčové kroky k tomu, aby se z prvňáčků stali spokojení a sebevědomí školáci.

Poslechněte si rozhovor s ředitelkou školy Janou Churáčkovou a učitelkou Veronikou Dusovou:
<https://youtu.be/B-gOYfjaMNw>.

Adaptační období v ZŠ a MŠ Kyjov-Bohuslavice

Motto: Předškolní věk zdaleka tedy není jen přípravou na školu, ale je také přípravou na život daleko dopředu. (Zdeněk Matějček)

Základní škola a Mateřská škola Kyjov-Bohuslavice je sloučeným subjektem mateřské a prvostupňové základní školy. Má vytvořený program spolupráce mateřské a základní školy, který se nazývá „Na cestě spolu“. Jeho název vychází z vize školy, která má název „CESTA“, a aktivity v něm popisované přispívají k plynulému přechodu dětí z mateřské do základní školy. Svou vizi škola rozpracovala také ve svém novém školním vzdělávacím programu, který je vytvořen na základě témat a navazuje na integrované bloky ve školním vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Adaptační období tedy začíná dlouho před nástupem do prvního ročníku.

Schůzka s rodiči dětí v mateřské škole před nástupem do 1. ročníku ZŠ

Každé září se konají třídní schůzky rodičů předškoláků, kterých se pravidelně účastní ředitelka školy. Zde rodičům vysvětluje vizi a filozofii školy, která podporuje plynulý přechod, navazuje na předškolní vzdělávání a snaží se být školou připravenou na každé dítě. Rodiče mají možnost se ptát na to, co je zajímavé, mohou se kdykoli účastnit výuky s cílem poznat prostředí základní školy, seznámit se s pedagogy, kteří jednou budou jejich děti učit.

Zápis do 1. ročníku základní školy

Zápis dítěte do 1. ročníku je významným mezníkem v jeho životě. Pocity, které v tomto okamžiku dítě prožívá, ovlivňují jeho očekávání týkající se školní docházky. Proto chceme, aby byl zápis událostí, na kterou se bude společně se svými blízkými těšit a později rádo vzpomínat. Pro vstup do základní školy se dítě připravuje průběžně, a to poznáváním běžných reálných situací zprostředkovaných rodinou i mateřskou školou. Proto zápis pojmáme jako událost, kde dítě svým portfoliem z mateřské školy prezentuje to, co se naučilo, dovědělo, na co se těší. Při komunikaci s dítětem nad jeho prací získáme nejen velké množství informací, například o jeho předmatematických či jazykových dovednostech, ale máme možnost navázat s ním vztah, na kterém po jeho nástupu můžeme stavět. Rozhovor, který s dětmi vedeme, následně konzultujeme s učitelkami v mateřské škole. Pokud vidíme nějaké dílčí oslabení v jednotlivých oblastech, zaměřují se učitelky na jeho rozvoj ještě v době, kdy je dítě v mateřské škole. Připravují pro něj takové činnosti, aby co nejvíce docházelo k vyrovnání jeho vzdělávacích šancí s ohledem na jeho osobnost a individualitu.

Rodiče vítáni

Naše škola se dlouhé roky zapojuje do programu „Rodiče vítáni“. Každý rodič má možnost být kdykoli přítomen ve výuce v základní škole nebo při činnostech v mateřské škole nejen jako pozorovatel, ale v případě zájmu také jako přímý účastník při nejrůznějších projektových dnech. A stejně to platí také při návštěvě rodiče a dítěte předškolního věku v základní škole. Rodiče mají možnost utvořit si obraz toho, jak to v naší škole chodí, jaké vzdělávací strategie používáme a jak se k sobě chováme navzájem. Pro nás je důležité, aby obavy ze spojených ročníků odpadly a rodiče pochopili, že smíšené třídní kolektivy nabízejí velký prostor pro spolupráci, učení se navzájem a partnerství, na kterém si ve škole zakládáme.

Samozřejmostí se staly schůzky rodičů budoucích prvňáčků s učiteli prvního ročníku. Zde jsou představeny nejen učební materiály, se kterými pracujeme, ale také způsob vedení výuky, která je založena na principech práce v centrech, společném plánování a na formativním přístupu.

Adaptační období

Dítě přichází ve velké většině do základní školy plné očekávání a zřídka kdy s obavou. Je dychtivé naučit se číst, psát a počítat, ukázat, v čem je dobré a úspěšné. Je zvyklé si hrát a hru přijímat s nadšením. Pokud navážeme na vzdělávací strategie používané učiteli mateřské školy, nejen že jeho zvědavost podpoříme, ale dosáhneme mnohem lepších vzdělávacích výsledků. Adaptačním obdobím nemáme na mysli pouze období prvních dnů po nástupu dítěte do základní školy, ale dostatek času na adaptaci i při přechodu z jiné školy. Během tohoto období jsou ve škole nastaveny mechanismy, které umožní dítěti přijmout jeho novou roli žáka, seznámit se s prostředím, zvyknout si na plnění povinností, začlenit se do kolektivu a získat pocit sounáležitosti s novým prostředím.

Vstupem do 1. ročníku se z předškoláka přes noc nestane školák. Proto přistupujeme ke svým žákům, k jejich potřebám a vývojovým odlišnostem se stejným respektem jako učitelky v mateřské škole. Uvědomujeme si, že adaptační období je u různých žáků různě dlouhé a není možné jej jednoznačně stanovit např. tematickým plánem. Ačkoliv je organizace školního dne v základní škole odlišná od režimu dne v mateřské škole, ohraničená rozvrhem, vzdělávací strategie, které používáme, jsou často s mateřskou školou shodné (např. manipulace s předměty, prožitky, situační učení, využívání smyslů, zkušeností a prožitků žáků, zařazování skupinové výuky, učení venku).

Mnohem jednodušší situaci mají děti, které přicházejí do 1. ročníku z naší mateřské školy. Díky tomu, že jsme malotřídní škola, potkávají se od počátku děti se svými kamarády z předchozích let. Děti se s prostředím základní školy seznamují již v mateřské škole prostřednictvím společných aktivit, jako je společné pečení, společné tvoření, velikonoční dílničky, zahradní slavnost a jiné. Děti, které přicházejí z jiných mateřských škol, mají své průvodce ve třídě – starší spolužáky.

Úprava rozvrhu

V prvních dnech školní docházky se děti seznamují s provozem školy postupně. První den začíná vždy nějakou společnou aktivitou a končí po první vyučovací hodině. Další dny se postupně navyšuje počet hodin, které děti absolvují ve třídě nebo v okolí školy. V tomto dopoledním čase se osvědčila spolupráce se školní družinou, kdy vychovatelka přebírá žáky a umožňuje jim postupně si zvykat na školní prostředí či relaxovat. Cílem je v tomto období přiblížit dětem prostředí školy a seznámit je s nejbližším okolím, které se také stane v budoucnu jejich učebním prostorem.

Spolupráce

V naší mateřské škole si děti zvykají na vrstevnické učení, práci v kooperativních skupinách, proto je přechod pro ně mnohem jednodušší než ze škol, kde tento způsob vzdělávání není běžný. Během prvních dnů si osvojují „Pravidlo tří“ = ve třídě není jen jeden učitel. Mají možnost najít odpovědi na své otázky v knize, u spolužáků a u pedagogů. Vedeme je k tomu, že říct si o pomoc není ostudou, ale běžnou součástí vzdělávání, že chyba je jejich pomocníkem, který je může posunout kupředu. Starší žáci jsou zvyklí „nenapovídat“, ale přivést každého, kdo to potřebuje, k řešení úkolů pomocí kladení otázek. Vedeme tím naše žáky k rozvoji klíčových kompetencí, které jsou v základním vzdělávání závazné, a jejich rozvoj je předpokladem pro úspěšný život.

Střídání činností

Střídání činností je důležité pro udržení pozornosti a motivace žáků. Krátké aktivity s různým zaměřením, střídání sezení a pohybu, práce s pomůckami a zapojení více smyslů pomáhají udržet žáky aktivní a zapojené do výuky. Střídání činností žákům pomáhá udržet pozornost, mají mnohem vyšší motivaci k učení, podporuje rozvoj jemné i hrubé motoriky, koordinace oka a ruky, grafomotoriky, ale i sociálních dovedností a prostorové orientace. Učitel pružně reaguje na potřeby žáků, upravuje harmonogram a náročnost jednotlivých činností. Důležitá je zpětná vazba od žáků, která mu pomáhá zjistit, co každému vyhovuje, a co již nikoli.

Prostor pro relaxaci

Někteří žáci potřebují delší čas na jednotlivé aktivity, jiní naopak rychleji ztrácí pozornost. Ve třídě je vytvořen prostor, kde žáci mají možnost odpočívat, relaxovat. Koutek je zásoben různými knihami, hrami, které navazují na témata, o nichž se učíme. Během vyučování poskytujeme možnost relaxačních chvil každému žákovi, který je potřebuje.

Společná pravidla a budování dobrých vztahů

Tvorba pravidel ve třídě je důležitá pro vytvoření bezpečného a produktivního prostředí pro žáky i učitele. Pravidla jsou zásadně tvořena ve spolupráci mezi žáky, učiteli i asistenty pedagoga. Vždy jsou formulována jasně, srozumitelně, v pozitivním duchu a jsou viditelně vyvěšena ve třídě. Pravidla průběžně připomínáme, reflektujeme jejich dodržování.

Pravidla jsou důležitá protože:

- vytvářejí bezpečné prostředí (žáci vědí, co se od nich očekává a jak se mají chovat, což snižuje napětí a konflikty);
- podporují respekt a spolupráci (pravidla pomáhají žákům uvědomit si potřeby a pocity ostatních a rozvíjet smysl pro zodpovědnost);
- zlepšují soustředění a učení (jasná pravidla umožňují žákům lépe se soustředit na učení a snižují rušivé elementy);
- učí zodpovědnosti (žáci se učí nést odpovědnost za své chování a za dodržování dohodnutých pravidel).

Průběžné pedagogické diagnostikování

V adaptačním období zpravidla zjišťujeme úroveň rozvoje žáků v různých oblastech, jako jsou rozumové a jazykové schopnosti, motorika, sociální dovednosti a emocionální zralost. To nám pomáhá přizpůsobit výuku a individuální péči tak, aby každý žák mohl naplno rozvíjet svůj potenciál. Sledujeme, jak žáci chápou a zpracovávají informace, jaké mají vědomosti a dovednosti, jak spolu komunikují, zapojují se do kolektivu, jak dokážou pracovat s emocemi, zjišťujeme, co je baví a motivuje k učení. K záznamům používáme vlastní záznamové archy, které nám slouží

také jako podklad pro diskusi s rodiči o dalším rozvoji jejich dětí. Nejčastějšími metodami jsou pozorování, rozhovory, krátké úkoly i analýza žákovských prací. Samozřejmě se v naší škole staly každodenní krátké ranní kruhy, kde dostávají všichni žáci svůj prostor pro vyjádření.

Individualizace výuky

Vedením a vyhodnocováním záznamů o jednotlivých žácích učitelé naší školy mohou odhalit nejen zájem či nadání, ale také případné problémy s učením. Ke každému žákovi přistupujeme jako k jedinečné osobnosti a snažíme se, aby docházelo k jeho celkovému rozvoji. Proces osvojování vědomostí a dovedností neprobíhá u všech žáků stejně. Žáka, který již umí číst, nezdržujeme čtením písmen, ale nabízíme mu smysluplné texty, na kterých rozvíjí své čtenářství. Žák, který má výborně rozvinuté předmatematické představy, se věnuje obtížnějším úkolům. Je tedy zřejmé, že frontální způsob výuky zde není možný. Ve spolupráci s rodiči přemýšlíme o nácviku psaní psacího písma. Oba typy písma mají své výhody i nevýhody. Volba závisí na preferencích a individuálních potřebách, proto rozhodnutí necháváme na žácích a jejich rodičích.

Formativní přístup

Formativní přístup je komplexní proces, který se zaměřuje na podporu a rozvoj učení dětí a žáků. Ve škole se o takový přístup snaží všichni učitelé. Vzdělávací strategie, které uplatňují učitelky v mateřské škole, využívají také učitelé v nižších ročnících základní školy. Vedeme žáky k sebehodnocení pomocí práce s portfoliem. K hodnocení využíváme kritéria a slovní hodnocení. Společně si s žáky stanovujeme cíle, poskytujeme všem popisnou zpětnou vazbu, která je zaměřena na to, čeho dosáhli a co mohou zlepšit.

Myšlenka na závěr

Má cenu zlata, když ve správný okamžik dokážeme dětem říct: „Nevypravuj vše, o čem víš. Nevěř všemu, co slyšíš. K lidem buď vlídný, ale ne úlisný. Nepochlebuji. Jestli jsi někomu ublížil, tak se smiř, odpusťte si.“ Dopřejme našim dětem správně růst, aby, až jednoho dne vykročí do velkého světa, mohly říct: Jsem člověk, který dokáže využít svůj potenciál nejen ve prospěch svůj, ale celé společnosti.

Poslechněte si rozhovor s ředitelkou školy Jovankou Rybovou: <https://youtu.be/8qYdhKjlbLs>.

Adaptační období v ZŠ a MŠ Děčín IV – Máchovka

Charakteristika školy

ZŠ a MŠ Děčín IV („Máchovka“) je úplnou základní školou s 1.–9. ročníkem, aktuálně má 23 tříd s téměř 490 žáky. Tvoří tři samostatné budovy, které jsou od sebe vzájemně vzdáleny. Tou první je budova ZŠ v Bezručově ulici, ve které jsou umístěny třídy 1.–3. ročníku a jedna 4. třída. Hlavní budova na Máchově náměstí je druhou budovou, ve které jsou třídy od 4. do 9. ročníku základní školy. Z druhé strany této budovy se nachází naše první MŠ se čtyřmi odděleními a jídelnou pro MŠ. U této budovy je také velká, rozlehlá školní zahrada s venkovními učebnami. Třetí budovou je MŠ Chmelnická (Vilsnice). Tato MŠ má jedno oddělení a velkou zahradu. Patří k ní naše školní jídelna, která vaří i pro sousední malotřídní ZŠ. Díky poloze v centru města je naše základní škola školou spádovou pro dvě malotřídní školy.

Škola se vyznačuje řadou specifik. Na škole je aktuálně více než 120 žáků s různou formou podpory. Působí zde široký tým asistentů pedagoga (aktuálně 23, tedy v každé třídě je asistent). V našem školním poradenském pracovišti (ŠPP) působí výchovný poradce, metodik prevence, kariérový poradce, psycholog, čtyři speciální pedagogové a sociální pedagog. Nabízíme žákům široké možnosti volby při vzdělávání v moderním, bezpečném a vstřícném prostředí školy.

Od roku 2019 jsme fakultní školou Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně. Postupně jsme začali spolupracovat s dalšími fakultami, a to přírodovědeckou a filozofickou.

Na adaptaci naše škola nahlíží z několika hledisek:

- MŠ a nástup do ZŠ (plynulý přechod z předškolního do základního vzdělávání);
- ZŠ – 1. ročník, ZŠ – 6. ročník;
- ZŠ – nástup žáků ze spádových malotřídních škol do 5. a 6. ročníku;
- ZŠ – adaptace při nástupu po prázdninách, postup do vyššího ročníku.

Podmínky přispívající k dobré a pozvolné adaptaci dětí a žáků:

Výhodou rozdělení budov je, že děti přecházející z MŠ do ZŠ jdou vždy do menšího kolektivu (nastupují do budovy, kde jsou jen 1.–4. třídy). V prvních ročnících se snažíme mít menší kolektiv, protože postupně přicházejí žáci ze spádových škol (do 5. a 6. ročníku). Školní družina je však v hlavní budově, takže se mladší žáci setkávají i s těmi staršími.

Spolupracujeme s našimi MŠ

Proces úspěšné adaptace dětí u nás začíná dávno před prvním školním zvoněním. Proto intenzivně a systematicky spolupracujeme s našimi mateřskými školami již před samotným zápisem. Klíčem k tomuto procesu jsou společné schůzky učitelů, kde diskutujeme možná nastavení podpory a včasné zajištění doporučení ze školského poradenského zařízení (ŠPZ) pro budoucí prvňáčky. Předávání portfolií a diagnostik nám navíc poskytuje cenné informace o každém dítěti ještě před zahájením školní docházky. Tato data nám umožňují rovnoměrně rozdělit žáky do tříd a nastavit individuální přístup a podporu každému dítěti od prvního okamžiku.

Věříme, že včasné rozpoznání a řešení vývojových odchylek je zásadní pro to, aby se každé dítě cítilo dobře v prostředí, které rozumí jeho potřebám a umí na ně reagovat. Naším cílem je, aby každý žák prožíval ve škole úspěch. V souvislosti s tím se teď soustředíme na plynulé navázání RVP PV (ŠVP MŠ) na RVP ZV (ŠVP ZŠ). Škola tak pro děti nebude jen novou budovou, ale bezpečným a jistým pokračováním jejich vzdělávací cesty.

Je již tradicí, že se děti z oddělení „předškoláků“ chodí dívat přímo do výuky k prvňáčkům. Snažíme se je vždy aktivně zapojit a ukázat jim, že i ve škole si stále trochu hrajeme. Provádíme je po budově a seznamujeme s prostory školy.

Zápis do 1. ročníku

Zápis je důležitou součástí procesu adaptace, který organizačně i metodicky zajišťuje speciální pedagog a účastní se ho další členové ŠPP, psychologka, sociální pedagožka jako tým, který již zde citlivě načítá mnoho klíčových informací. Je to proces vzájemného poznávání a moment, kdy se (mnohdy poprvé) setkáváme nejen s budoucími žáky, ale i jejich rodiči, což jsou naši klíčoví partneři v procesu vzdělávání. Je to příležitost navázat s nimi aktivní kontakt a poskytnout jim první poradenství a uklidnění, protože i rodiče se adaptují na nové role a požadavky, a my jsme tu také proto, abychom jim v tom pomohli. Vytváříme atmosféru důvěry, která jim umožní cítit se v bezpečí, a ukážeme, že jsme tu nejen pro řešení problémů, ale především pro prevenci a podporu každého dítěte i celé rodiny.

Adaptace

Vnímáme, že každý přechod nebo změna je výzva a prostor pro adaptaci. Ať už je to cesta z mateřské školy do základní, z jednoho ročníku do druhého, z budovy 1. stupně do budovy 2. stupně, nebo změna, která souvisí s přestupem žáků z jiných škol, a v neposlední řadě zásadní změna v novém složení třídních kolektivů podle zvoleného zaměření při přechodu na 2. stupeň. Pro každého malého i většího žáka je to vždy krok do neznáma. Naším cílem není jen připravit děti na tento krok, ale hlavně je provést celou cestou, učit je reagovat na změny, protože to je základní dovednost, která je bude provázet po celý život.

Domníváme se, že s ohledem na místní i regionální polohu naší školy, která ovlivňuje složení žáků, na zpřísnění pravidel pro udělování odkladů školní docházky a na stále rychlejší změny ve společnosti i školství je stěžejní učit děti adaptovat se na změny. Naším cílem je provázet je touto cestou již od nejranějšího období a vybavit je dovednostmi, které jsou nezbytné pro zvládání životních výzev.

V rámci rané adaptace a podpory všech žáků, nejen těch se speciálními vzdělávacími potřebami, na naší škole zaměřujeme stěžejní pozornost na první ročník. Speciální pedagog poskytuje maximální podporu žákům, třídním kolektivům i učitelům. Toto období zvýšené péče jsme prodloužili na celý školní rok tak, aby se každý žák mohl plně a bezpečně adaptovat na nové prostředí, každý z nich měl prostor, dostatek času a možnost dojít k cíli ve svém okamžiku.

Během tohoto roku, raného adaptačního období, se náš speciální pedagog zaměřuje na řadu klíčových oblastí:

Raná diagnostika

Už během září a října provádí speciální pedagog náslechy a pozorování ve třídách, které slouží k diagnostice dětí. Tato včasná diagnostika a následná podpora dávají dětem lepší vyhlídky na přirozené začlenění. Včasné rozpoznání vývojových odchylek umožňuje dítěti růst v prostředí, které chápe jeho potřeby a umí na ně reagovat. Využívá také nejrozličnější testovací metody Diagnostiky školní připravenosti, Testy rizik poruch učení, Diagnostiku schopností v oblasti čtení a psaní, testy laterality apod.

Individuální přístup a podpora

Díky menšímu kolektivu v prvních ročnících a přítomnosti asistentek učitele máme možnost přistupovat k dětem individuálně a diferencovat ve výuce. Zaměřujeme se na péči o nadané žáky a na integraci žáků s odlišným mateřským jazykem, aby jejich začlenění bylo úspěšné. V letošním roce zavádíme tandemovou výuku pro nadané žáky, která umožní soustředit žáky s podobnými zájmy a dále je obohacovat a rozvíjet.

Podnětné prostředí

Speciálně-pedagogické učebny slouží jako bezpečné útočiště pro hodiny speciálně-pedagogické podpory. Jsou vybaveny širokou škálou názorných, didaktických, manipulačních a multisenzoriálních pomůcek. Tato prostředí dětem umožňují učit se a pracovat v klidu a bez rušivých vlivů. Mohou dočasně opustit kolektiv třídy a pokračovat v práci v atmosféře, kde se mohou plně soustředit a rozvíjet své dovednosti s maximální efektivitou.

Rodiče jako partneři

Na schůzkách s rodiči prvních ročníků na začátku školního roku se představuje nejen speciální pedagog pro 1. stupeň, ale zmiňuje se i celý tým našeho školního poradenského pracoviště, jeho funkce a možnosti koordinace péče o žáky, včetně spolupráce se školskými poradenskými zařízeními. Součástí setkání je i praktické poradenství. Poskytujeme doporučení týkající se přístupu k malému školákovi, jeho specifika, zdravých očekávání tak, aby se dítě cítilo v bezpečí a bez zbytečného tlaku. Hovoříme o klíčových oblastech, jako je vývoj grafomotoriky, řeči, správné výslovnosti a fixace hlásek a s tím související důležitost logopedické péče. Upozorňujeme na vývojovou schopnost soustředění a zmiňujeme sílu účelné pochvaly.

V červnu se konají třídní schůzky, na kterých se představí ředitel, jeho zástupkyně, vedoucí školní družiny a budoucí učitelé prvních ročníků. Rodiče obdrží konkrétnější informace o fungování naší školy. Během prvního školního dne jsou rodiče součástí slavnostního přivítání prvňáčků a účastní se alespoň částečně úvodní hodiny. Během prvního týdne školy jsou další třídní schůzky, již pouze s třídním učitelem a asistentkou pedagoga. V průběhu školního roku se konají různé akce, na kterých jsou rodiče vítáni. Na prvním stupni se často konají tzv. dny otevřených dveří, kdy rodič přijde přímo do výuky a může nasát atmosféru třídy přímo na vlastní kůži. Nejsou výjimkou ani různé zahradní slavnosti či pečení buřtů na školní zahradě.

Adaptace ve spolupráci 9 + 1

Žáci 9. tříd se stávají patrony prvňáčků. Realizují spolu řadu aktivit. Například v úvodním měsíci společný výjezd na tři dny. Velcí se starají o malé a připravují pro ně program. V rámci našeho komplexního adaptačního programu se speciální pedagog účastní i výjezdu prvních a devátých tříd. Jde o netradiční, ale velmi cenný nástroj, který nám umožňuje pozorovat a podporovat adaptační proces mimo běžné školní prostředí. Děti tu nejsou svázány obvyklými pravidly a otevírá jedinečný prostor pro přirozené seznamování a komunikaci se staršími spolužáky. V této uvolněné atmosféře můžeme pozorovat jemné odchylky psychomotorického vývoje, sociálních dovedností, emoční stability a celkového stupně vývoje. Je to skvělá příležitost, jak být u adaptace

nejen v teoretické rovině, ale mít příležitost vidět možné souvislosti a nabídnout pomocnou ruku tam, kde je potřeba.

Během roku pak jsou společné další akce – slabikář, návštěvy, čtení vysvědčení... Hlavním smyslem je pomoci prvňáčkovi najít velkého kamaráda, který ho během jeho adaptačního období podporuje ve školním prostředí.

Neklasifikace

Ve školním roce 2024/2025 jsme se rozhodli v jedné z našich 1. tříd učit bez známek. Vedlo nás k tomu připravované zrušení známek v 1. a 2. ročnících. Již dnes využíváme známky i slovní hodnocení. Slovní hodnocení nám umožňuje přirozeněji navázat na dosavadní proces učení. Děti se se slovním hodnocením setkávají vlastně od narození. Od rodiče a později od učitelů v mateřské škole běžně slyší, co dělají správně a jak dělat věci lépe a není třeba tomu přidávat hodnotu známkou. Slovní hodnocení neporovnává žáky mezi sebou, umožňuje ještě více individualizovat výuku. Cílem učení má být ta dovednost či vědomost, a ne známka. Můžeme se také zaměřit i na informace ohledně získání úrovně různých kompetencí, což známkou nelze. Již od první třídy žáky také vedeme k sebehodnocení tak, aby jim to bylo srozumitelné, tedy pomocí různých semaforů, smajlíků apod.

Komunikativní výchova

V naší škole vyučujeme od 4. do 9. ročníku vlastní předmět, který se jmenuje Komunikativní výchova. V 1.–3. ročníku jsou to komunikativní chvílky. Tento předmět je v rozvrhu zařazen vždy na pondělí první vyučovací hodinu. Vede ho třídní učitel (společně s asistentem) a pracuje se zde s třídním kolektivem. Tento předmět nám poskytuje možnost pravidelně pracovat během celého školního roku (školní docházky) na průběžné adaptaci žáků na různé změny (soužití, změna kolektivu, postup do vyššího ročníku, přestup na další stupeň). V některých ročnících nám nastupují noví žáci ze spádových škol (5. ročník, 6. ročník), i tento předmět pomáhá s jejich dobrou adaptací.

Den pro mou třídu

V přípravném týdnu probíhá Den pro mou třídu. Pomáhá stmelit kolektiv po prázdninách, zapojit nové žáky i adaptovat se na přechod do vyššího ročníku.

Co ještě nezaznělo...

Škola se snaží zapojovat do adaptace další aktéry, jako je školní parlament. Vyučující i žáci procházejí výukou peer mediace i facilitace. Během roku pořádáme řadu aktivit přispívajících k tmelení kolektivů, komunikaci i dobrému soužití. Zároveň ve spolupráci se ŠPP již třetím rokem sbíráme data tím, že sledujeme třídy s využitím hodnocení třídních učitelů a asistentů pedagoga, zpracováváme informace od sociálních pedagogů a psychologů. V těchto hodnoceních sledujeme charakteristiku třídy, co učitelé na své třídě oceňují, na čem bude potřeba pracovat, jaké příležitosti ve své třídě mají, a naopak jaká rizika vnímají. Na základě vyhodnocení těchto dat se snažíme cíleně připravovat programy a podporu pro dané třídy i jednotlivce.

Poslechněte si rozhovor s ředitelem školy Martinem Lánou, učitelkou Lucií Strejčkovou a speciální pedagožkou Janou Rodingerovou: <https://youtu.be/g864a-7KV1E>.

Adaptační období v ZŠ Mendelova, Praha

Jak u nás vítáme a podporujeme prvňáčky

Adaptační období našich budoucích prvňáčků začíná rok před jejich nástupem do školy. Na podzim zveme mateřské školy na sportovní a zábavné dopoledne s názvem Mendelánkování, kterého se účastní přibližně 600 dětí z mateřských škol Jižního Města. Starší žáci spolu se svými učiteli připravují stanoviště, kde si děti mohou zasportovat, tvořit, tančit nebo si povídat o exotických zvířatech, která chovají žáci školy. Celým programem malé návštěvníky provázejí žáci druhého stupně, čímž vzniká první přirozený a pozitivní kontakt se školním prostředím. Další tradiční akcí je únorový masopust, při kterém děti z prvního stupně vystupují s krátkými divadelními scénkami a připravují tvořivé dílny. Skupiny předškoláků opět provázejí starší spolužáci. V tomto období probíhá také úzká spolupráce s ředitelkami mateřských škol – pořádáme besedy pro rodiče, kde vysvětlujeme, co jejich dítě potřebuje pro hladký přechod do základní školy. Děti zveme na ukázkové hodiny, které nejen sledují, ale také se do nich aktivně zapojují.

Zápis do školy

Zápis do 1. ročníku probíhá v klidné a vstřícné atmosféře. Každé dítě má vyhrazený čas, během kterého si vybírá z připravených činností ve třídě a povídá si s učitelkou. Druhá učitelka mezitím vyřizuje administrativní část zápisu s rodiči. Rodiče mohou u zápisu uvést jednoho kamaráda, se kterým by dítě chtělo být ve třídě. Chceme, aby si bylo dítě jisté, že ve škole bude kamarád, zároveň však posilujeme vznik nových sociálních vazeb.

Po zápisu následuje program Dílna předškoláčků, který dětem přibližuje školní prostředí hravou formou. Pod vedením budoucích třídních učitelek navštěvují děti počítačové učebny, tělocvičnu, školní zahradu i hřiště, seznamují se s budovou školy a zároveň plní jednoduché úkoly. Ty pomáhají učitelkám včas rozpoznat případné specifické potřeby dětí a připravit se na ně.

První školní den

První školní den probíhá slavnostně na školním hřišti za účasti žáků 9. ročníků. Ti nové prvňáčky přivítají a předají jim drobné dárky. Následují třídní schůzky pro rodiče, na kterých se dozvědí vše důležité k zahájení školního roku. Devátáci pak i nadále navštěvují první třídy a čtou dětem pohádky, čímž přirozeně podporujeme pozitivní vztahy mezi ročníky. Výuka v září začíná pozvolna – první týden mají děti dvě vyučovací hodiny denně, v dalších týdnech se postupně přechází na plný rozvrh. Učitelky se soustředí na nastavení pravidel, rituálů a bezpečného klimatu, které dětem pomáhají se v novém prostředí zorientovat a cítit se spokojeně a v klidu.

Pokud rodiče při zápisu nebo po nástupu do 1. ročníku sdělí, že dítě bude potřebovat podporu, zástupkyně školy zahajuje spolupráci s poradenským zařízením, rodiči a učiteli. Sestavují plán pedagogické podpory nebo individuální vzdělávací plán, který zajistí dítěti potřebnou péči od začátku školní docházky. Průběžně společně vyhodnocují, jak se dítěti daří.

V prvních třídách působí asistenti pedagoga, kteří pomáhají jak učitelům, tak dětem při zvládnutí školních nároků. Důležitou roli hrají také vychovatelky školní družiny, které se účastní některých vyučovacích hodin, aby lépe poznaly dětský kolektiv a mohly na něj citlivě navázat v odpoledních činnostech.

Každou třídu sledují dvě zástupkyně školy – jedna se zaměřuje na vzdělávací oblast, druhá na vztahy a chování ve třídě. V úzké spolupráci s pedagogy průběžně vyhodnocují situaci ve třídách a navrhují další podpůrné kroky, které dětem i učitelům pomáhají zvládnout úspěšný začátek školní docházky.

V listopadu se konají konzultace ve formátu žák–učitel–rodič. Při těchto triádách dítě vyhodnocuje svůj pokrok ve škole a nastavují se další potřebné kroky.

Vyvrcholením adaptačního období je Den rodičů, který pořádáme na začátku adventu. Rodiče mohou přijít na vyučování a účastní se společně s dětmi odpoledního programu.

Poslechněte si rozhovor s ředitelkou školy Martinou Thumsovou a učitelkou 1. ročníku Ivou Mudrákovou: <https://youtu.be/ybNyu-SNY0M>.

Adaptační období v ZŠ a MŠ Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5

Představujeme naši školu

Základní škola a Mateřská škola Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5, se nachází v městské části Předlice. Jedná se o menší školu s kapacitou 270 žáků základní školy. Ve školním roce 2024/2025 jsme otevřeli dva první ročníky, do kterých nastoupilo celkem 33 žáků, a zároveň jednu přípravnou třídu s 13 dětmi. Na škole působí několik asistentů pedagoga, kteří pomáhají dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, asistence je tedy přítomna i v prvních třídách. Učitele do prvních ročníků vybíráme s důrazem na jejich odbornou kvalifikaci pro 1. stupeň ZŠ a zároveň s ohledem na osobnostní předpoklady, protože právě v prvních třídách je klíčová schopnost navázat vztah s dětmi a rodiči, trpělivost, empatie a důslednost.

Při výběru zohledňujeme také:

- praxi s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, což je u nás nezbytné;
- schopnost spolupráce s asistenty pedagoga a speciálním pedagogem;
- připravenost využívat moderní metody a individuální přístup;
- ochotu aktivně se zapojovat do adaptačních programů a spolupráce s rodinami žáků.

Spolupráce asistenta pedagoga s učitelem

V prvním ročníku je úloha asistenta pedagoga zcela zásadní. Pomáhá dětem, které často přicházejí z nepodnětného rodinného prostředí a poprvé se ocitají ve velkém kolektivu, zvládat jejich emoce, budovat pocit bezpečí a postupně si osvojovat základní sociální a školní dovednosti, učí je orientovat se ve školním prostředí. Asistent je dětem oporou při navazování vztahů se spolužáky a učí je spolupracovat, respektovat pravidla a řešit konflikty. Zároveň umožňuje učitelům pružně reagovat na individuální potřeby dětí, poskytovat okamžitou zpětnou vazbu a přizpůsobovat průběh výuky tak, aby každý žák měl reálnou šanci uspět. Velmi významná je také jeho role v komunikaci s rodiči. Často funguje jako prostředník mezi školou a rodinou – pomáhá rodičům porozumět školním požadavkům, vede je k větší spolupráci se školou a podporuje je při řešení problémových situací. Díky tomu se daří navazovat užší a otevřenější vztahy mezi rodinou a školou, což má přímý vliv na adaptaci a vzdělávací úspěšnost dítěte. Díky týmové spolupráci učitele a asistenta pedagoga může škola vytvářet bezpečné, podpůrné a motivující prostředí, kde i děti z nejvíce znevýhodněného prostředí mohou postupně rozvíjet své schopnosti, sociální dovednosti a cítit se součástí kolektivu.

Osvědčilo se nám, že spolupráce učitele a asistenta pedagoga stojí na jasném rozdělení rolí, pravidelné komunikaci a důvěře. Učitel se může soustředit na vedení výuky, zatímco asistent poskytuje individuální podporu dětem – pomáhá jim pochopit zadání, zvládat emoce i začlenit se do kolektivu. Velký přínos má také to, že učitel s asistentem úzce spolupracují se speciálním pedagogem a sociálním pedagogem. Společně hledají nejvhodnější vzdělávací postupy pro konkrétní žáky, propojují práci školy s rodinami a poskytují dětem podporu nejen při učení, ale i v sociálním a emočním rozvoji. Díky této týmové spolupráci působí škola jednotně a dokáže pružně reagovat na potřeby žáků i jejich rodin.

Adaptační období

Adaptační období začíná již před nástupem dětí do školy. Mateřská škola se v rámci spolupráce účastnila našeho projektu Škola nanečisto. Tento projekt začal v únoru 2025 a setkání probíhalo jednou za 14 dní jednu hodinu, kdy se předškolní děti z MŠ zapojily do jedné vyučovací hodiny v 1. třídě. Projekt Škola nanečisto umožňuje dětem lepší adaptaci na školní prostředí, na školní režim, možnost vyzkoušet si jednoduché školní úkoly v lavici – grafomotorická cvičení, první matematické operace a cvičení, rozvoj slovní zásoby atd. Děti z MŠ se bez problémů zapojily do všech aktivit ve vyučovací hodině, navazovaly vztahy s dětmi z 1. třídy, které jim ochotně se vším pomáhaly. Vznikají tak dobré vztahy mezi dětmi a kladný vztah ke škole a učení. Nyní jsou tyto předškolní děti v 1. třídě a lépe se adaptují na školní prostředí a už se chtějí učit novým věcem.

Adaptační období v naší škole trvá 1–4 týdny. Vyučovací bloky jsou zkráceny na maximálně 30 minut (později se prodlužují), poté následuje přestávka. Střídá se pracovní, herní a pohybové činnosti. První týden končí výuka v 10.00, poté 11.40. Probíhá kombinace třídní práce, volné hry, diagnostiky a seznámení s prostředím školy a jejím okolí. Vzdělávací obsah zahrnuje předmatematické představy, grafomotoriku, jemnou i hrubou motoriku, práci s pohádkou, rytmiizaci a říkanky. Obsah je přizpůsoben spíše pozorování než klasické výuce. Během adaptačního období probíhá diagnostika speciálním pedagogem, denní pozorování a zápisy učitelek. Děti dostávají prostor podle svých schopností (např. více času na úchop tužky). Probíhají pravidelné rozhovory s rodiči.

Důraz klademe na pocit bezpečí a přijetí – společný kruh, hry. Učitelé respektují únavu a potřebu pohybu. Třídu navštěvuje sociální pedagog a pracuje s dětmi formou socializačních aktivit.

Plánování adaptačního období

Plánování adaptačního období u nás začíná už od zápisu do 1. ročníků a probíhá týmově, aby byla zajištěna co nejhladší adaptace dítěte na školní prostředí. Cílem tohoto týmového plánování je zajistit, aby každé dítě mělo pocit bezpečí, podporu při překonávání prvotních obav a možnost postupně se začlenit do školního kolektivu, a aby rodiče měli během tohoto období jasnou a srozumitelnou zpětnou vazbu.

Hlavními aktéry jsou:

- učitelé 1. ročníků, kteří připravují obsah a průběh adaptačních aktivit, sledují individuální potřeby dětí a stanovují cíle adaptace;
- asistenti pedagoga, kteří poskytují podporu dětem při vstupu do třídy, pomáhají jim zvládat emoce a orientovat se v novém kolektivu;
- speciální pedagog, který radí s metodami práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a sleduje individuální pokroky;
- učitelé mateřské školy, kteří předávají informace o dětech, jejich schopnostech a zvyklostech, a spolupracují na plynulém přechodu dětí z MŠ do základní školy;
- sociální pedagog, který monitoruje sociální situaci dětí a podporuje komunikaci s rodinami, zejména pokud dítě přichází z nepodnětného prostředí.

Spolupráce s mateřskou školou

Naše škola navazuje na vzdělávání dětí v mateřské škole, a to hned v několika důležitých oblastech:

1. Formy činností

Využíváme metody, které jsou dětem z MŠ dobře známé, aby přechod do základní školy byl co nejplynulejší. Patří sem herní aktivity, volná hra, pohyb venku, říkanky s pohybem, práce s pohádkou, modelování, kreslení či další kreativní činnosti. Díky tomu děti pokračují ve známém způsobu učení a necítí náhlý tlak klasické školní výuky.

2. Adaptační charakter

Stejně jako v mateřské škole klademe důraz na pocit bezpečí, budování vztahů v kolektivu a postupné přivýkání školnímu prostředí. Děti se učí orientovat ve třídě, seznamují se s učiteli, spolužáky a s novými školními rutinami, aniž by byly ihned vystaveny stresu z formální výuky.

3. Diagnostika a individualizace

Učitelé 1. ročníku spolu se speciálním pedagogem sledují, jak děti navazují na dovednosti získané v MŠ. Pozornost je věnována rozvoji řeči, jemné motoriky, úchopu tužky, samostatnosti a sociálnímu chování. Podle těchto pozorování pak učitelé a asistenti pedagoga plánují další vzdělávání, přičemž každé dítě má možnost postupovat vlastním tempem.

4. Zkrácené a pestré vyučovací bloky

Vyučovací jednotky jsou maximálně 30 minut dlouhé a střídají různé aktivity, což připomíná rytmus dne v MŠ. Takto koncipované bloky podporují soustředění dětí, snižují únavu a umožňují jim postupně přejít do školního režimu. Celkově funguje adaptační období jako přemostující fáze mezi mateřskou školou a základní školou. Děti nejsou hned zatíženy klasickou výukou, ale plynule pokračují v činnostech, na které byly zvyklé, a zároveň se učí postupně fungovat v prostředí základní školy, včetně spolupráce s učiteli, dodržování pravidel a rozvoje sociálních dovedností.

Komunikace s rodiči

Komunikace s rodiči je pro nás velmi důležitá a začíná již při zápisu do 1. ročníků, kdy rodiče získávají základní informace o škole, vzdělávacím programu a možnostech podpory jejich dítěte. Již v této fázi se snažíme navázat otevřený a přátelský kontakt, který rodičům umožní klást otázky, vyjádřit své obavy a předat důležité informace o potřebách dítěte.

Po zápisu se učitelé 1. ročníků setkávají s rodiči na třídní schůzce pro budoucí prvňáčky, kde společně stanovují podrobná pravidla komunikace na celý školní rok. Rodiče zde získávají jasné informace o formách kontaktu (osobně, telefonicky, e-mailem), o způsobu poskytování zpětné vazby k pokrokům dítěte a o možnostech konzultací s učiteli, asistenty pedagoga, speciálním a sociálním pedagogem.

Během školního roku se komunikace pravidelně udržuje. Učitelé informují rodiče o vzdělávacích pokrocích, adaptaci dítěte ve třídě i případných obtížích, asistenti pedagoga poskytují doplňující informace a podporu, speciální a sociální pedagog se zapojuje zejména u dětí s individuálními potřebami nebo problémovým domácím prostředím.

Poslechněte si rozhovor s ředitelem školy Martinem Košnarem: <https://youtu.be/mK-tjdR5fOY>.

Adaptační období v ZŠ a MŠ Slopné a v ZŠ a MŠ Sehradice

Adaptační období je ve škole nastaveno a popsáno ve směrnici, ta má své číslo jednací, účinnost a podléhá schválení ředitele školy. Níže uvedený text z této směrnice vychází.

Účel a působnost směrnice

Směrnice stanovuje zásady a postupy adaptačního období v 1. ročníku základní školy. Cílem je usnadnit žákům přechod z mateřské školy do prostředí základní školy, podpořit jejich psychickou a všestrannou pohodu, motivaci k učení a vytvořit základní pravidla třídního kolektivu. Adaptační období, kterým cílíme na plynulý přechod žáků z MŠ do ZŠ, umožňuje žákům v 1. ročníku zvyknout si na školní práci, rozvoj dovedností potřebných pro školní prostředí, umožňuje navázat na mateřskou školu v rozvoji klíčových kompetencí (spolupráce ve skupině, naslouchání názorům ostatních a reakce na tyto názory, tolerance, respekt a vzájemná ohleduplnost...) a v rozvoji komunikačních dovedností. Důležité je budování nových vztahů (důvěra a vztah k sobě, k učitelům, vychovatelům školní družiny, ke spolužákům...), žáky vedeme k tomu, že by se měli naučit spolu fungovat jako skupina, komunikovat a spolupracovat i přes odlišnost v zájmech a názorech.

To, co se nám podaří během adaptačního období vybudovat a nastartovat, bude ZÁKLADNÍM KLÍČEM pro další práci a rozvoj během celého školního roku.

Právní rámec

- Školský zákon č. 561/2004 Sb.
- RVP PV, RVP ZV (2025) – důraz na klíčové kompetence a podporu plynulého přechodu
- Metodické materiály MŠMT a NPI ČR k adaptačnímu období v 1. ročníku ZŠ

Cíle adaptačního období

- Podpora bezpečí, jistoty a pozitivních vztahů mezi žáky a učiteli, všemi edukátory.
- Vytvoření základních pravidel spolupráce a chování ve třídě, školních pravidel a rituálů.
- Seznámení s prostředím školy a její kulturou.
- Podpora individuálních potřeb žáků, včetně žáků se SVP.
- Zapojení rodičů do spolupráce se školou.

Cíle dále navazují na školní vizi a metaforu C.E.S.T.A.

Obsah a organizace adaptačního období

Délka

Adaptační období trvá přibližně prvních 4–6 týdnů školního roku. Závisí na konkrétních aktérech, žácích. Adaptačnímu období předchází přípravná fáze a součástí je také následná reflexe adaptačního období, která se promítá do navazujících tematických dnů apod.

Obsah

Hry na seznámení, komunitní kruhy, třídní pravidla, kooperativní činnosti, procházky po škole a obci, tvořivé dílny, pohybové aktivity, čtení s porozuměním, základní pracovní návyky, aktivity na budování badatelsky orientovaného vzdělávání (BOV), činnostní výuka, situační učení a kooperativní výuka. V tomto období jsou užívány metody RRRR (respekt, rozmanitost, rovnost, resilience) a zkušenostně reflektivního učení. V této fázi navazujeme na aktivity, které tematicky propojují ZŠ a MŠ, ZŠ a MŠ sousedních obcí.

Reflektujeme zde především možnosti propojování formálního a neformálního vzdělávání.

Integrace s výukou: přirozené provazby na gramotnosti a klíčové kompetence, prvky dramatizace, místně zakotvené učení apod.

Role pedagogických pracovníků

Třídní učitel/ka, ředitel ZŠ a MŠ: koordinují adaptační období, připravují plán aktivit, komunikují s rodiči, koordinují dílčí aktivity a vedou reflexi všech zúčastněných pedagogů.

Další pedagogičtí pracovníci – učitelé: navazují na adaptační aktivity ve výuce.

Asistent/ka pedagoga: poskytuje podporu žákům se SVP, pomáhá při hrách a činnostech. Podílí se jako aktér edukace i spoluhráč.

Vychovatel/ka ŠD: navazuje na adaptační aktivity ve školní družině, spolupracuje s třídním učitelem/učitelkou.

Spolupráce s rodiči

Informační schůzka před začátkem školního roku, akce typu: káva s panem ředitelem.

Konzultace individuálních potřeb žáka.

Pravidelná komunikace (osobně, elektronicky).

Společné akce (např. adaptační odpoledne s rodiči).

Hodnocení a sledování průběhu

Pravidelná reflexe s žáky.

Záznamy třídního učitele (pozorování, krátké poznámky).

První hodnotící rozhovor s rodiči (do 3. měsíce školního roku).

Pravidla a kultura školy

Žáci jsou postupně seznamováni s pravidly školy.

Důraz na třídní pravidla (spolupráce, naslouchání, pomoc, laskavost). Grafická opora.

Upevňování pocitu sounáležitosti se školou a regionem (návštěva místních institucí, kulturní akce).

Závěrečná ustanovení

Směrnice nabývá účinnosti dne...

Směrnice Je závazná pro všechny pedagogické pracovníky školy.

Příloha č. 1

Cesta a klíč – plynulý přechod z MŠ do ZŠ

Před zápisem – klíč očekávání

Cíl navázat intenzivnější kontakt mezi MŠ a ZŠ, připravit děti i rodiče na změnu prostředí, posílit pocit, že jsou očekávanou součástí školy.

Postup: společné tvořivé dílny v ZŠ pro děti z MŠ (počítáme s tebou, jazykové hry, malí badatelé, výtvarné dílny).

Setkávání budoucích spolužáků – propojení dětí z různých MŠ. Tvořivé odpoledne s rodiči – společné aktivity v prostorách školy.

Jak na to? Kooperativní a situační učení, hra, tvořivost, badatelská výuka.

Metafora „klíč očekávání“ – každý budoucí prvňáček dostává symbolický klíček, že je s ním ve škole počítáno.

Zápis do ZŠ – klíč slavnostní brány

Cíl připravit zápis do ZŠ – přátelská, radostá a slavnostní událost, kde se dítě cítí vítáno.

Postup: slavnostní forma – výzdoba školy, přátelská atmosféra.

Zapojení žáků 5. ročníku – průvodci, pomocníci u stanovišť. Pohádková motivace – tematická stanoviště (víla, čaroděj, rytíř s klíčem).

Další rok – námět povolání.

Interaktivní činnosti – jazykové hry, kreslení, mapování silných stránek dítěte, využití interaktivních her, motorika, grafomotorika, komunikace.

Jak na to? Prožitkové učení, hra, motivace příběhem.

Metafora „klíč slavnostní brány“ – dítě symbolicky odemyká dveře do školy.

Před nástupem do školy – klíč spojování světů

Cíl propojit MŠ a ZŠ, vytvořit most mezi oběma prostředími, usnadnit adaptaci.

Postup: společné tematické dny – děti z MŠ navštěvují ZŠ.

Aktivity MŠ pro ZŠ – vystoupení, písničky, výstavky (ZŠ pro MŠ), divadlo, únikové hry, soutěže, BOV – aktivity.

Společné akce s rodiči. Prázdninový dopis třídního učitele žákům 1. ročníku, plotovka – aktivity ze zápisu.

Jak na to? Spolupráce vrstevnických skupin, dramatizace, místně zakotvené učení, BOV.

Motivační aktivity.

Metafora „klíč spojování světů“ – most, který spojuje dvě etapy vzdělávání.

Nástup do 1. Ročníku ZŠ – klíč k nové cestě

Cíl vytvořit bezpečné a přátelské klima, položit základy pravidel, spolupráce a pozitivní identity třídy, školy.

Postup: první týden: slavnostní přivítání se spolužáky, reflexe prázdnin, tematické dny, zkrácený rozvrh, seznamovací hry.

Každý rok symbolika projektu září (např. Hvězda září, klíče do školy).

Společný výšlap celé ZŠ s úkoly – propojení ročníků.

Třídní klíč – symbolický klíč, který se během roku zdobí podle pokroků.

Jak na to? Adaptační hry, komunitní kruh, badatelské aktivity, spolupráce napříč třídami.

Metafora „klíč k nové cestě“ – prvňáci otevírají dveře do světa školního života.

Příloha č. 2

Vzorový plán adaptačního období – tematické dny od 1. 9. ...

1. Tematický den: seznamujeme se (cesta začíná)

Cíl: Žáci znají jména spolužáků, základní prostory školy, reflektují pocit bezpečí.

Aktivity: hry na zapamatování jmen („pavučina přátelství“), „mapa cesty“ – každý nakreslí cestu od MŠ do ZŠ a představí ji. Seznámení se školou – orientační hra (viz pěšky do školy).

Aktivity: školní strom, srdce naší třídy...

Klíčové kompetence, směřování, strategie: budování vztahů, dobrý kamarád, vlastnosti spolužáků, odolnost, silné a slabé stránky, jedinečnost, sebepoznání, smysl učení, metody a strategie...

2. Tematický den: naše pravidla (klíč k dobré třídě)

Cíl: Žáci rozumí pravidlům, která sami spolu s učitelem vytvořili a přijali za ně odpovědnost. Vyzkouší si školní rituály. Mapují typické školní zvyklosti.

Aktivity: diskuse v komunitním kruhu: „co nám pomůže, aby se nám ve třídě dobře žilo?“ „zvířecí symboly“ – přiřazení pravidlům – symbolika. Výtvarná tvorba „klíče k pravidlům“.

Klíčové kompetence směřování, strategie: třída, domov, pravidla třídy – metafora zvířat, badatelsky orientovaná výuka, aktivní naslouchání, role v týmu, skupinová spolupráce, hlasování, návrh možných řešení, dramatizace, symbolika, já-my-škola ...

3. Tematický den: moje silné stránky (klíč k sobě)

Cíl: Žáci si uvědomují své silné stránky a dokážou je sdílet, což posiluje sebevědomí i soudržnost kolektivu. Vzájemně ocení super vlastnosti jiných.

Aktivity: hra „dovednosti na cestě“, „krabička silných stránek“, „zrcadlo pana ředitele“.

Sdílení v kruhu: reflektivní kartičky, balanční kruhy...

Klíčové kompetence, směřování, strategie: já ve třídě, škole, koncentrace, motivace, zpětná vazba, učební pokrok, mapování pokroku, sebereflexe, poznání sebe a druhých, nápady, příležitosti, mobilizace zdrojů...

4. Tematický den: spolupracujeme a tvoříme (cesta s kamarády)

Cíl: Žáci si uvědomují význam spolupráce a že společně dokážou více.

Aktivity: stavba „mostu přátelství“. Skupinová kresba „naše třída jako cesta“. Pohybová hra „společná loď“, „školní puzzle“, „křídla – vlaštovko let“. Možnost propojení: svatý Václav... podzim, den stromů...

Klíčové kompetence směřování, strategie: aktivita, jednání, skupinová práce, prezentace práce, rozdělení rolí, odpovědnost za učení, práce s emocemi, sebevyjádření, vyjadřování, naslouchání, porozumění, různé úhly pohledu, práce s informacemi...

5. Tematický den: moje první cesta školou (závěr adaptačního období)

V závěru adaptačního období se zaměřujeme na reflexe proběhlých akcí a aktivit zejména ve vztahu k cílům. Dílčím záměrem je posílení identity a soudržnosti třídy, školy, obce...

„Moje první klíčová zkušenost“ – sdílení.

Společná výstava prací „naše klíče a cesty“.

Oslava „školáci“ – rituál předávání klíče od třídy. Výstava klíčů mezi třídami – nad týdenní nástěnkou.

Adaptace však není ukončena. Dále pracujeme na plynulosti individualizace, potřebě rozvoje každého žáka, diferenciaci apod. K aktivitám počátku školního roku, k celému procesu adaptace se vracíme v průběhu školního roku. Zejména akcentujeme význam při únikové hře: moje cesta pololetím, vánoční cesta atd.

Akce, aktivity:

- třídní básnička, písnička
- to jsme my, klíče – otevírání školy, potenciálu žáka
- pěšky do školy – zapojení MŠ i ZŠ
- vystoupení pro seniory
- jak se učíme
- cesta z prázdnin
- ukážu, co dokážu
- školní zahrada a my, tam a tady – my a oni – bezpečnost
- pomocníček
- krok za krokem...
- týdenní nástěnka
- rychle do školy
- výšlap na rozhlednu – celá ZŠ v kooperaci se ZŠ Sehradice, výšlap na hřiště – celá MŠ v kooperaci s MŠ Sehradice
- „káva s panem ředitelem – pan ředitel na grilu“ – akce pro zákonné zástupce
- vzdělávání (seminář) pro rodiče

Poslechněte si rozhovor s ředitelem školy Martinem Poláchem: <https://youtu.be/y-hvr6y2onk>.

Adaptační období v ZŠ Vrané nad Vltavou

Proč je adaptační období klíčové

Víme, že začátek školní docházky je pro dítě (ale i pro jeho rodiče) velkou životní změnou. Prvňáci se učí fungovat v novém prostředí, přicházejí do kontaktu s jinými pravidly a autoritami a zároveň si hledají své místo v kolektivu. Podobné výzvy zažívají ale také žáci, kteří do naší školy nastupují v šestém ročníku z okolních obcí. I oni se ocitají v novém prostředí, ve třídě s již fungujícími vazbami. Proto na základní škole ve vraném nad vltavou věnujeme adaptačnímu období systematickou pozornost. Naším cílem je, aby se děti cítily bezpečně, měly radost ze školy a dokázaly postupně rozvíjet své schopnosti.

Jak podporujeme adaptaci před nástupem dětí do základní školy

- návštěvy učitelů v MŠ – diskuse o dětech, předávání informací o potřebách a možnostech podpory.
- den otevřených dveří pro rodiče – seznámení se školou, s metodami, formami výuky i prostor pro otázky.
- pozvání předškoláků do 1. tříd – program připravují ložští prvňáci, čímž podporují kontinuitu mezi mateřskou a základní školou.
- přírodní stezka od ekotýmu ke dni země – společný zážitek v okolí školy.
- setkání s budoucími učiteli – děti si vyzkoušejí první společné aktivity, rodiče získají doporučení od externího odborníka, např. k podpoře čtenářství.

Patronát mezi ročníky

Patronát šestáků nad prvňáky se osvědčil jako velmi účinný prvek. Žáci 6. ročníku se účastní prvního školního dne společně s prvňáky, společně sází strom, připravují pro prvňáky mikulášskou nadílku či jim pomáhají se čtením vysvědčení. Postupně si vymýšlejí i vlastní aktivity, čímž přirozeně vznikají vztahy mezi ročníky. Prvňáci tak mají „staršího kamaráda“, na kterého se mohou obrátit, a patroni se učí odpovědnosti i empatii.

První školní den

Na školní zahradě vítáme prvňáky i šestáky slavnostně, předáváme symbolický klíč od školy a noví žáci dostávají tričko s logem školy jako znak sounáležitosti. Patroni je pak odvedou do tříd. Už první třídní schůzka zapojuje i rodiče, kteří ve skupinách sdílejí svá očekávání a seznamují se s představami školy a třídních učitelů.

Podpora během školního roku

- rodičovské kavárny – třídní i školní, pořádané ve spolupráci se sdružením rodičů a přátel školy, zaměřené na aktuální témata podle potřeb rodičů.
- zapojení prvňáků do školních orgánů – možnost vstoupit do ekotýmu či žákovského parlamentu.
- pravidelné třídnické hodiny – nově zavedené, probíhají jednou týdně ve všech ročnících, tedy i u prvňáků. Jsou věnované vztahům ve třídě, spolupráci a sdílení pocitů. Díky pravidelnosti si děti zvykají otevřeně mluvit o svých potřebách a posiluje se pozitivní klima ve třídě.
- hodnocení – přechod od slovního hodnocení ke kriteriálnímu podle principu vysvědčení jinak. Důraz klademe na individuální pokrok a vnitřní motivaci, nikoli na výkon.
- spolupráce se školním poradenským pracovištěm – psychologka, speciální pedagožka a výchovná poradkyně spolupracují s učiteli i rodiči, poskytují konzultace a podporu.
- učení venku – využíváme přirozené prostředí školy a jejího okolí, kde se mnohé děti lépe soustředí a učí.
- projektové týdny – od loňského roku realizujeme dvakrát do roka projektové týdny, při kterých učitelé připravují pro děti nabídku množství různorodých programů. Děti si z těchto projektů vybírají podle svých preferencí a zároveň se propojují nejen mezi třídami, ale i mezi ročníky.

Na co se chceme zaměřit do budoucna

- vtáhnout do přípravy adaptačního období i pátáky, kteří se budou učit roli patronů. První vlaštovkou byla loňská návštěva pátáků v mateřské škole s programem, který si žáci sami pro svá budoucí patřičata připravili.
- změnit podobu zápisu na hravější a více interaktivní, s využitím starších žáků jako průvodců.
- navýšit počet návštěv a setkání předškoláků se základní školou a celkově posílit spolupráci s mateřskými školami.

Co se nám osvědčilo, naše doporučení ostatním školám

- začněte brzy. Součástí adaptačního období pro žáky 1. ročníku je spolupráce s mateřskými školami a práce s předškoláky. Adaptační proces je vhodné plánovat už na jaře před nástupem nových dětí do základní školy.
- budujte vztahy mezi ročníky. Patronát a všechny ostatní formy spolupráce mezi ročníky napříč celou školou napomáhají budování bezpečného prostředí, přátelských vztahů mezi žáky a pozitivního klima celé školy.
- poskytněte prostor rodičům. Společná setkávání, dny otevřených dveří, kavárny pro rodiče a další formy aktivního zapojování rodičů do práce a aktivit školy pomáhají odbourávat obavy rodičů a navazovat dobré vztahy a spolupráci.
- vytvářejte rituály a symboly. Používáme symbolický klíč od školy, tričko s logem školy, organizujeme pravidelné akce, slavnosti...
- zařaďte pravidelné třídnické hodiny. Věnujeme prostor vztahům ve třídě, systematicky pečujeme o klima ve třídě.

- spolupracujte s odborníky. Nabízíme podporu prostřednictvím psychologa, speciálního pedagoga a školního metodika prevence v případě potřeby nebo zájmu jak žákům, tak i rodičům.
- hodnotte žáky způsobem, který motivuje, nikoli stresuje.
- vyhodnocujte a reflektujte. Ptáme se dětí, rodičů i sebe ve škole navzájem, jak se kdo cítí, co mu pomáhá a co by uvítal jinak.

Poslechněte si rozhovor s ředitelkou školy Vladimírou Melicharovou a se zástupkyní ředitelky Kateřinou Vrtiškovou: <https://youtu.be/zjmjkb1gfi>.

Adaptační období v ZŠ J. V. Sládka, Zbiroh

Úvod a obecný rámec

Cílem adaptačního období je zajistit hladký a úspěšný přechod dětí z mateřské školy do prostředí základní školy a podpořit jejich osobnostní a sociální rozvoj.

Přípravná fáze

Spolupráce a personální zajištění

Spolupráce: vedení školy, školní poradenské pracoviště (ŠPP), třídní učitelé budoucích 1. ročníků, školní družina a další pedagogičtí pracovníci se zkušenostmi.

Stanovení budoucích učitelů 1. ročníků a zajištění jejich přípravy či dalšího vzdělávání a profesního rozvoje.

Společné setkání pedagogických pracovníků v MŠ – vedení školy, školní poradenské pracoviště (špp), třídní učitelé budoucích 1. ročníků, školní družina.

Setkání v MŠ při vystoupení dětí – vedení školy, školní poradenské pracoviště (ŠPP), třídní učitelé budoucích 1. ročníků, školní družina.

Struktura a plánování adaptačního období

Zahrnuje program „pastelka“ (10 lekcí pro předškoláky), slavnostní zápis a aktivity v září–říjnu ve třídách.

Materiální a finanční zajištění

Zajištění materiálního a finančního zázemí, příprava bezpečného prostředí a podmínek pro úspěšný průběh.

Příprava tříd pro prvňáky s ohledem na specifika výuky v 1. ročníku: výzdoba, koberce, podsedáky, možnost vybavení ze ŠPP (hluchátka, rehabilitační židličky, zástěny).

Komunikace a podpora

Spolupráce s rodiči: stanovení způsobu a času seznámení s průběhem a cíli adaptačního období.

Přehled možností školy z pohledu poradenské činnosti a kontakty na zařízení poskytující poradenské, diagnostické a informační služby.

Zapojení starších žáků

Zapojení žáků devátých ročníků do adaptačního procesu.

Realizační fáze

Program „pastelka“ pro předškoláky a jejich rodiče (březen–květen)

10 lekcí, 1× týdně.

Seznámení s budovou školy.

Interakce se školními zvířátky: hlazení králíka, morčete, agam, gekončků, strašilek, hadů, želv, rybiček.

Hravé aktivity zaměřené na rozvoj:

- sluchového vnímání: martánské hádanky, hláskování slov, tleskání daných slov při čtení pohádky;
- zrakového vnímání: hledání rozdílů, dokreslování obrázků;
- jemné motoriky: uvolňovací cviky od ramene na velké ploše papíru s využitím kreslených básniček františka synka;
- paměti: pexesa na počítačích.

Zápis do 1. ročníku (slavnostní forma)

Elektronické objednání na daný čas, předvyplnění formulářů.

Navázání kontaktu s učitelkou: v průběhu kontroly a doplňování formulářů rodiči se žáci seznamují s učiteli školy.

Doprovodné aktivity: malování společného obrazu, kavárna s fotokoutkem, hraní pexesa v počítačové učebně, představení chovatelského koutku, jednoduché sportovní aktivity v tělocvičně, prohlídka nových učeben.

Adaptační období v září–říjnu (ve třídách)

Organizace výuky

- v prvních týdnech není nutné dodržovat standardní rozvrh (45min hodiny).
- doporučuje se vyučování v blocích.
- poskytování dostatku příležitostí pro sdílení zkušeností, myšlenek a prožitků.
- nedílnou součástí je volná hra (stolní hry, stavebnice, sportovní náčiní).
- nastavení rituálů (např. Ranní kruh pro sdílení), pravidel, bezpečnost.
- návaznost na předškolní vzdělávání, kde hra má výsadní postavení.
- dodržování zásady přiměřenosti, využívání pestré palety forem a metod, vyhýbání se jednotvárnosti a přetěžování.
- využívání relaxační místnosti.
- nastavení pravidel, důraz na bezpečnost a hygienické návyky.

Vhodné didaktické přístupy a metody

- rozvíjení zkušeností a prožitků žáků.
- zařazování skupinové práce s prvky kooperace.
- zařazování dramatizace, prožitkového učení.

- vrstevnické učení.
- dopomoc prvního kroku (povzbuzení nejistých, minimalizace prvotního stresu).
- formativní přístup.
- založení a práce s portfoliem (návaznost na předškolní vzdělávání).
- realizace co nejvíce aktivit ve venkovním prostředí (akademie učíme se venku) pro zábavnější učení a uspokojení fyziologických potřeb.

Seznamovací, socializační a adaptační hry

- různé hry pro rozvíjení týmového ducha, komunikace a spolupráce.
- aktivity by měly být pohybové, kreativní, sedavé a diskusní, zábavné.
- přístup k žákům, kteří se nechtějí zapojit: nenutit je, vytvářet příležitosti a nabídky, navazovat komunikaci v bezpečném prostředí, dát prostor pro vyjádření obav a otázek.
- respektovat, že někteří žáci potřebují delší čas na adaptaci; věnovat pozornost všem projevům a ujišťovat, že vše společně zvládnou.
- Varovné signály naznačující ohrožení dítěte
- pravidelné nezapojování se do činností.
- opakovaná nepozornost, zamlklost, agrese, vzdor.
- časté a nevhodné vyžadování nadměrné pozornosti učitele.
- neadekvátní reakce na běžné podněty (pláč, podrážděnost, agrese).
- častý smutek, obavy, uzavřenost, odmítání komunikace.
- velká obtížnost zaujmout dítě.
- nedostatečná podpora nebo dohled rodiny (např. Chybějící svačiny, pomůcky).
- nezájem o sociální interakci se spolužáky.
- časté fyzické obtíže (bolesti břicha/hlavy, nechutenství).

Koordinace se školní družinou

Důležitá je účelná koordinace a spolupráce se školní družinou, využití jejího potenciálu a propojování formálního a zájmového vzdělávání.

- Oblasti zaměření školní družiny během adaptačního období:
- podpora osobnostního a sociálního rozvoje.
- týmová spolupráce a komunikace.
- pohybové aktivity a pobyt venku.
- kreativní aktivity.
- posilování kamarádských vztahů a budování vztahů ve skupině (pravidla).
- podpora vzájemné tolerance, respektu a pochopení.
- zdravý životní styl (pravidelný režim, denní rituály, odpočinek, volný čas).

Možné hospitace vedení školy po domluvě.

Závěrečná fáze – reflexe a hodnocení průběhu adaptačního období

Cíle závěrečné fáze:

- reflexe průběhu, získaných poznatků a zkušeností.
- vyhodnocení efektivity postupů: co se osvědčilo, co dělat jinak.
- výsledky hodnocení slouží pro plánování dalšího adaptačního období.
- pojmenování dosažených cílů, úspěchů a oblastí pro budoucí zaměření.

Formy hodnocení:

Reflexivní rozhovory: mezi učiteli 1. Ročníků, vedením školy a pracovníky ŠPP, mezi učiteli 1. ročníků navzájem, mezi učiteli 1. Ročníků a vychovatelkami školní družiny.

Krátký dotazník pro rodiče pro zjištění jejich vnímání průběhu adaptace dítěte

Poslechněte si rozhovor s učitelkou 1. ročníku Andreou Tláskalovou: https://youtu.be/KLi_GBPOaEo.

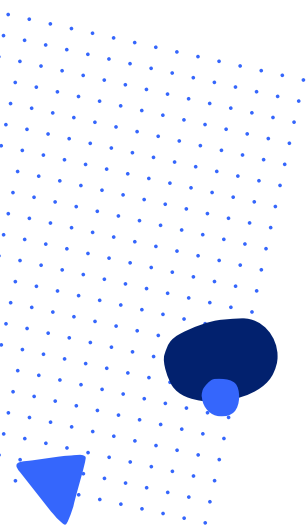

Poděkování

Děkujeme PhDr. Bc. Janě Churáčkové ze ZŠ Eden, Praha, Mgr. Jovance Rybové ze ZŠ a MŠ Kyjov-Bohuslavice, Mgr. Martinu Lánovi ze ZŠ a MŠ Děčín IV – Máchovka, PhDr. Mgr. Martině Thumsové ze ZŠ Mendelova, Praha, Mgr. Bc. Martinu Košnarovi ze ZŠ a MŠ Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5, Mgr. et Mgr. Martinu Poláchovi, MBA, ze ZŠ a MŠ Slopné, ZŠ a MŠ Sehradice, Mgr. Vladimíře Melicharové ze ZŠ Vrané nad Vltavou, Mgr. Ing. Andree Tláskalové ze ZŠ J. V. Sládka, Zbiroh, kteří nám věnovali svůj čas a nechali nás nahlédnout „pod pokličku“.

Přístup a péče o malé žáky na počátku vzdělávací dráhy v jejich školách je ukázkou dobré praxe, kterou se můžeme při nastavování adaptačního období v prvním ročníku inspirovat. Věříme, že dobře nastavený proces adaptace je ku prospěchu nejen dětem a jejich rodičům, ale i učitelům.

Jana Bezoušková a Jovanka Rybová

Národní pedagogický institut
www.npi.cz